

Fénysugár oldalnézetben

Fénysugár oldalnézetben – ezzel a címmel rendezte meg visszatekintő kiállítását ifj. Koffán Károly festőművész (felesége, Cyránski Mária szobrászművész társaságában) hetvenedik születésnapja alkalmából a dunaujvárosi Kortárs Művészeti Intézetben. Nem véletlenül nem választotta címként vagy alcímként a „gyűjteményes” vagy „retrospektív” kifejezést a tárlat műfaji megjelölésére, alighanem maga is tudta, hogy ez a vállalkozás lehetetlen lett volna. Ifj. Koffán Károly ugyanis nemcsak nemzedéke egyik legsokoldalúbb tagja, de a sokoldalúságon túl, minden területen a legtermékenyebbek közé tartozik. És nemcsak képzőművészként, azaz festmények, rajzok, tűzzománcok, számítógépes grafikák létrehozójaként, hanem a művészetről való gondolkodóként, művészetpedagógusként, cikkek, tanulmányok létrehozójaként is. Intézménnyé vált Dunaujvárosban, (néhány hónappal ezelőtt elhunyt feleségével együtt azzá váltak) mióta huszonöt évesen, 1965-ben a városba költöztek – s maradt akkor is, amikor a kedvezőbb munkalehetőségek miatt műtermét Dunaujvárosból Dunaföldvárra helyezte át. Azóta is motorja a nála éppen tíz évvel fiatalabb város művészeti életének, a kiállítások állandó résztvevője, művészeti csoportok, szakkörök szervezője és működtetője, művészgenerációk fölnevelője. Úgyhogy inkább ironikusan foghatjuk fel, hogy 1991-ben az akkor még Uitz Terem nevet viselő dunaujvárosi kiállítóteremben *Rehabilitálom magam* címmel rendezett tárlatot Németh Lajos művészettörténész megnyitójával és saját számítógépes performanszával kísérve. (A címválasztás utal helyzetére, amelyben ellenállva a művészetet a politika alá rendelő szándéknak, különösen Dunaujvárosban vált „fekete báránnyá”). Hogy mi minden lehet munkássága célja a továbbiakban, ahhoz választott találó címet egyik legutóbbi, a szekszárdi művelődési centrumban rendezett tárlata alkalmával: *Koffán-sejtés* – gondolatok térről, fényről, kozmoszról.

Igen, a *Koffán-sejtés* térről, fényről, kozmoszról és sok minden másról: a művészet és a környező világ kapcsolatáról, a jelen és a múlt, a jelen és a jövő viszonyáról, a jelen mestere és a múlt nagy mesterei közötti élő párbeszédéről, a mű-

P. SZABÓ ERNŐ (1952) művészettörténész, az *Új Művészet* vezető szerkesztője. Legutóbbi könyve: *A megszüntetett labirintus*. Válogatott írások (Új Művészet Alapítvány, 2016).

vészi felelősségről, amelyet a művek szemlélői és a jövő művészgenerációi iránt érez. Igen nagy, összetett problémakört sejtet ez a rövid felsorolás, de számára a művészet, különböző területeivel együtt mindig is egy nagy, egységes problémakör részeként jelent meg. Ezért van az, hogy tevékenységében kezdettől máig összefonódott a művészi munkásság, a képzőművészeti tevékenység és a geometria tanítása, ugyanakkor a fentiekhez intenzív művészetszervezői és közéleti tevékenység is társult. Tegyük hozzá, hogy a művészettel való viszonya alakulásában nem kisebb példaképe volt, mint saját édesapja, idősb Koffán Károly grafikus, fotográfus, tanár, tehetséges fiatalok felfedezője és mestere, a többi között Kondor Béla barátja. (Kettejük emlékkiállítását ifj. Koffán Károly tevékeny részvételével rendezték meg néhány évvel ezelőtt.)

A közélet iránti érdeklődése még főiskolás éveiben, a vásárhelyi őszi tárlatokon való részvétele idején indult. Elsősorban Vásárhely és művészei autentikus, bensőséges kapcsolata ragadta meg. Feleségével, Cyránski Mária szobrászművésszel műterem-pályázatukban fogalmazzák meg Dunaújváros művészeti életének megteremtésére irányuló szándékaikat, egyben megalkotják a mesterségesen létrehozott város betelepített művészei számára egy vállalhatónak mondható, reális kiút átfogó tervét. (Kevesen tudják, hogy itt előbb építettek műtermes lakásokat, mint Vásárhelyt a Kohán utcaiakat, ám azzal a feltétellel, hogy a művészekkel szemben mindjárt elvárásaik is voltak, amelyekkel az aktuális politikai normatívák betartása volt a céljuk. Hiányoztak a befogadó közönységgel való közvetlen kapcsolattartás lehetőségei is.) A távozó Sváby Lajostól átveszik a város Munkácsy Mihályról elnevezett képzőművészeti szabadiskoláját. (1965–78 között tanítványai közül többen kaptak Munkácsy-díjat vagy más rangos szakmai elismerést, és végezték el a Képzőművészeti Főiskolát. Jó néhányan külföldön is dolgoztak és dolgoznak, de napjainkig tanítványainak a munkássága határozza meg a város művészeti életét.) A közös gondok feltárására és képviselőjére pedig megszervezi a helyi művészek egyesületét, amelynek első elnöke lesz. Feleségével, s immár az egyesülettel is támogatva, 1966-ban megalapítja a Dunaújvárosi Képzőművészeti Tárlatokat.

Kezdeti, kizárólag festői munkássága után rajzokat, murális terveket, alkalmazott és képgrafikai munkákat, ipari formaterveket, belsőépítészeti feladatokat, városképi színdinamikai feladatokat oldott meg. (A Dunaújvárosi Tervező Iroda, a Szegedi Tervező Vállalat külső munkatársaként mintegy 15 esztendeig.) Az Építőipari Tudományos Egyesület tagjaként a városképi színdinamika témakörében a 70-es 80-as években előadásokat tartott a Műegyetem Szín- és Formaismereti Tanszékén, a dunaújvárosi, miskolci és szegedi építészeti tervező intézetekben. Foglalkozott kerámiával, sgraffittóval, tűzzománccal. Ebben saját technológiai kutatásai alapján murális és táblaképeket alkotott. Készített továbbá kéziszővött falitextileket gyapjú előfonalból. (Ez utóbbiakat id. Koffán Károlyné kivitelezésében.)

Első szilikát alapú tűzzománcait 1968-ban készítette, a LAMPART Művek bonyhádi, majd kecskeméti gyárában. Megalapította a zebegényi Szőnyi István

Nyári Képzőművészeti Szabadiskolán az első magyar, szabadiskolai tűzzománc szakosztályt (1972).

Városképi, színdinamikai munkásságában nagy szerepet szánt a tűzzománcnak mint építészeti szerkezeti anyagnak (erkélymellvédek, burkolatok, tájékoztató rendszerek, piktogramok; Dunaújváros, Szeged, Miskolc, Budapest; lakótelepi tájékozódást segítő objektumok stb.). A Kecskeméti Nemzetközi Tűzzománc Alkotótelep kiállításain táblakép jellegű munkáin kívül több design jellegű munkáját is bemutatta: öntöttvas köztéri ivókút makettje és tervrajzai, nyílttűzi főzőedény, üveggel kombinált ajtótoló pajzsok, piktogramok stb. A dunaújvárosi fedett uszodához készült piktogramjai, nem hivatalos Magyar Szabvánnyá lettek. Későbbi munkáiban a pigment nélküli tűzzománc anyag és a vörösréz alaplemez vegyi kölcsönhatásait kutató, táblakép jellegű művekkel jelentkezik.

Geometriai ihletésű acélplasztikai kivételével, 2000-ig szinte kizárólag figuratív. Számos tanulmányportrét készített – többségében tanítványai jelenlétében – az ő okulásukra. Tanári alapelvként a természettanulmányt alkalmazza, mégpedig új értelmezésben: Biztos, hogy a régebbi művészetet valóban megértettük? Tapasztalatait ismeretelméleti jelentőséggel írta meg „Leonardo és a Tér-idő-kontinuum” című dolgozatában (*Fejér Megyei Szemle*, 1980/1). Kiállítás-megnyitóin eleven portrékészítéssel illusztrálva adta elő a „műalkotás = Tér-idő diagram” teóriáját. 1984-től kapcsolatba került az első Magyarországra kerülő mikroszámítógépekkel, elsajátította a Z-80 processzor (Sinclair ZX Spectrum, 48k) gépi nyelvét. Az általa fogalmazott, modulárisan relokálható makrókból animált grafikai programokat készített, és kiállításain performanszként mutatta be őket. A Képzőművészeti Főiskolán 1979–82 között a díszlettervezők geometriai képzését vezette. Növendékei jobb támogatására, a színpadi terek kezeléséhez, az illúzionisztikus terek átfogó kutatásába kezdett. Bár a főiskolát 1982-ben elhagyja, megindult kutatásaihoz 1995-től IBM kompatibilis PC-t is felhasznált. („Reliefterek” című dolgozatát a Gépipari Tudományos Egyesület [GTE] évkönyvében publikálja „Térnek térre való leképzése” alcímmel.) Kutatásainak eredményét „Tér 2000” címmel nagyméretű, színes képeken mutatta be a Kortárs Művészeti Intézetben, Dunaújvárosban. E kiállításával kezdődően az általa feltárt összefüggésekbe bevezető, táblakép jellegű grafikákat készített: olyan virtuális valóság megjelenítésére vállalkozott, amely más módon nem közelíthető meg. (A 2000. évi önálló kiállításának katalógusában e mellett két esszét is közölt, az „Ars Poetica” és a „Tér 2000” időszámításunk harmadik évzredéhez szóló etikai üzeneteit fogalmazta meg.)

Szakkörét 1978-tól romló dunaújvárosi körülményei miatt Dunaföldváron működtette, amelynek szerepe volt abban, hogy a nagyközség sikerrel pályázott a városi rangra. Majd segítette az új városfejlesztési tervek kidolgozását is. A terveket Koffán ajánlására Makovecz Imre, illetőleg „MAKONA” csoportja készítette el.

Számítógépes grafikával először 1998-ban jelentkezett, noha a geometriai problémát már 1972-ben felvetette. Bemutatására a nagyszámú lépés szükségessége okán csak vázlatokban vállalkozott. Igazi megjelenítése először 2000-es kiállításán történt, amikor is már volt saját, IBM-kompatibilis PC-je. Az összefüggést „Reliefterek” című dolgozatában mutatta be, amit katalógusában is leközölt. És íme, most újabb művek reprodukciói, újabb festmények, grafikák láthatók a Koffán-életműből.

Tevékenységének fő mozgatóit már korán megfogalmazza. 1979-es katalógusában így ír:

„Művészet és pedagógia, két életemem, melyek mindinkább eggyé válnak bennem. Számomra egyet jelent a szabad, sokoldalú kibontakozás lehetőségével, a magam és mások alkotóképességeinek kiteljesítésével, az örök tanulással és példaadással, végső soron az egyetemes emberi szabadság kiszélesítésével.

Ha makacsul vallom: »az az igazi: szinte a semmiből valamit teremteni«, ez örökségem lényege. Önmagában elegendő megtartó erő, maga a megtalált gazdagság.”

A feltétlen őszinteség és igazmondás segítheti, hogy mások is megtalálják helyüket a világban, amelyben élnek. Erről a szándékaról beszélnek rajzai is, amelyeknek többsége, ahogyan ő fogalmaz, többszörös időhasznosítás eredménye: „kiállításra is szánt rajzaimat szabadiskolai növendékeim okulására, jelenlétükben készítettem. A rajzolás mint megismerési és önfejlesztési eszközt ismerttettem. Ha csak mód volt rá, egyszerre két modellt állítottam be számukra, egymással csoportkapcsolatban. Így karakter-összehasonlítást téve lehetővé”, írja abban a levélben, amelyet munkái reprodukcióihoz mellékel.

